

(1-1)

آرمان آرین

موسیقی رَپ یا گُفتاواز:

این روزها موسیقی «رَپ»، موسیقی بسیاری از جوانان و حرفِ دل آنها فرض می‌شود. سبکی اعتراضی که از دهه ۱۹۸۰ و از دل سیاهپوستان فقیر آمریکایی پدیدار شده و در واقع نوعی از موسیقی خیابانی است که بدون رعایت قواعد آکادمیک و ادبی، به ظلم در ابعاد گوناگون آن می‌خروشد. در ایران نیز رَپ فارسی متأثر از رَپ آمریکایی است، گرچه شباهت فرمی اولیه‌ای با «بَحْرِ طویل» - یکی از قالب‌های شعر فارسی از دوره صفوی - نیز دارد. برخی شماعی‌زاده با قطعه «نرفتن، موندن» در دهه ۱۳۶۰ یا سندی و آلبوم «دینگ دانگ» او در اوایل دهه ۱۳۷۰ را آغازگر رَپ در موسیقی فارسی می‌دانند اما عده‌ای نیز معتقدند که رَپ جدی فارسی از اواخر دهه ۱۳۷۰ بصورت زیرزمینی شکل گرفت.

از خوانندگان و گروه‌های مطرح این سبک، می‌توان به زد بازی (سامان، مهرداد و سهراب)، سالومه ام‌سی، گروه یاشار و شایان، «هیچ‌کس» (سروش لشکری)، «یاس» (یاسر بختیاری)، شاهین نجفی، عماد قویدل و... اشاره کرد.

در این میان، «**توماج صالحی**» جایگاه ویژه‌ای دارد؛ به دلیل شجاعتش در بطن جامعه، هوشمندی‌اش در استفاده از رسانه، تیزبینی‌اش در تشخیص آسیب‌ها، صراحتش در بیان هنرمندانه‌ی دردهای جامعه و سرانجام صداقتش که در خطیرترین لحظه‌ها، خود را در معرض سخت‌ترین خطرات قرار داده است.

توماج صالحی، زاده‌ی ۱۲ آذر ۱۳۶۹ در روستای گِردبیشه، از توابع شهرستان بُروجن در استان چهارمحال و بختیاری ایران است. معنای ترکمنی نام او «سوارکار دلیر» است و شاید این معنی، بیش از هر معنای دیگر این نام، بر شیوه‌ی زندگی وی در بزرگسالی مؤثر بوده است.

توماچ کوچک، شعرخوانی - به‌ویژه اشعار خیام - را دوست داشت و در ۷ سالگی، با اُرگ و تنبک، آموختن موسیقی را آغاز کرد. او اینک در ۳۳ سالگی، ۳۴ قطعه موسیقی منتشر شده، دارد.

توماچ، کودکی خود را در اصفهان و شاهین‌شهر گذراند درحالی‌که پدرش هشت‌سال زندانی سیاسی بود. تأثیر پدر در او تا حدّی بود که علاوه بر نگرش‌های اعتراضی، پسر نیز همچون او، مهندسی مکانیک (جامدات با گرایش طراحی و تولید قطعات صنعتی پزشکی) خواند؛ گرچه هیچ‌یک از آن دو، امکانی برای یافتن شغل دولتی نیافتند!

بنابراین توماچ در یک کارگاه فلزکاری مشغول کار شد و دو مدرک تراشکاری هم در جنب آن گرفت. او نخستین قطعه‌ی رَپ را نخستین‌بار از طریق برادر بزرگش شنید و چنان مجذوب آن شد که سرانجام، خود خوانندگی رَپ را در سال ۱۳۹۵ آغاز کرد.

از آنجا که همه آثارش، درونمایه‌ی تند اجتماعی و سیاسی داشتند، استودیوهای اصفهان حاضر به ضبط آنها نشدند. پس او به ناچار برای تولید آنها، موتورسیکلت و برخی وسایل خود را فروخت تا با پول‌شان، به استودیوهای شمال ایران پناه ببرد؛ جایی‌که هزینه‌ی ضبط‌شان بیشتر، اما از نظر امنیت کاری، محفوظ‌تر بودند.

توماچ، ورزشکار و اهل بوکس است و علاوه بر آفرینش آثار هنری خود در مقام ترانه‌نویس و خواننده، وظیفه‌ی خود را تزریق شجاعت و امید به مردمش می‌داند.

در میان آثار او که هریک، محتوای اجتماعی سنگین و تحلیل‌های سیاسی عمیقی با خود دارند، می‌توان به «ندیدی؟»، «نُرمال»، «سوراخ موش»، «ترکمانچای»، «بازمانده» و «ببخشید» اشاره کرد.

به عقیده برخی اساتید فن، «صدای موسیقی مقاومتی و آگاه این رَپ‌خوان جوان، از مرزهای ایران نیز عبور کرده و به سراسر جهان رسیده» چنان‌که تاکنون برای آهنگ‌های حق‌خواهانه‌ی خود، جوایز هنری و حقوق‌بشری بسیاری را دریافت کرده است. توماچ همین حالا و از پس میله‌ها نیز، به یاد مشکلات هموطنان خود در سیستان و خوزستان و حتی تهران است و

به آنها می‌اندیشد، چنان‌که جایزه نقدی آزادی‌بیان خود از سازمان «شاخص-سانسور» را به سیل‌زدگان سیستان و بلوچستان تقدیم کرده است. جمعی از هنرمندان، شاعران، نویسندگان، فعالان مدنی و فرهنگی در حمایت از توماج و آزادی‌اش، با او همدلی کرده و در بیانیه‌ای نوشته‌اند: «توماج، صدای مردم است و ندای ملت هرگز خاموش نمی‌شود.» خود توماج گفته است که آرزو دارد بتواند روزی کنسرتی بگذارد که ردیف اول آن را به کودکانِ کار و ردیف دومش را به کارتن‌خواب‌ها تقدیم کند. گرچه بی‌شک آرزوی بزرگ‌تر او این است که روزی برسد که هیچ کودک و بزرگسالی، در سرزمین نازنین ما ایران، کودکِ کار یا کارتن‌خواب محسوب نشود!

متن ترانه‌ی رَپِ «نُرمال»، یکی از آثار برگزیده‌ی توماج است که در تاریخ ۲۶ خرداد ۱۴۰۰ منتشر شده است:

«بله بله فُربان، زندگی نُرماله
یه سال کارِ گارگر، یه شب شامِ کُفاره
بله چشم قربان، زندگی نُرماله

بجز اینم نمی‌گیم، مبادا که جُرم باشه
بله بله قربان، زندگی نُرماله!
یکی تو گور خوابه، یکی دَه تا بُرج داره
بله چشم قربان، زندگی نُرماله!
حق‌مونو نمی‌خوایم مبادا که جُرم باشه

قربان! پایین رو دیدید؟ سفره‌ی خالی رو دیدید؟
شما نورتون زیاده، شهرِ تاریک رو دیدید؟!
این‌جا که باریکه کمر، چون خونا رو مکیدید!
این‌جا که کثافت‌تون رو از بالا می‌ریزید!
دیدید چقد فرق داریم، دوریم ازتون؟
بلیط نمی‌خواد، دعوت من اید هَم‌تون!

پسر برو تو اتاق، آقا رو نترسون،
ایشون کهنه و پاره ندیده، نه حتی از دور!

قربان! نظاره کنید! شما ستاره شدید!
با کورسویِ نورِ همینا که اعدام می‌کنید!
شما با اشتباه رشد کردی بجای توبیخ،
نقدِ منتقدم بُریدی تا اراده کنی!

قربان! شیرین کنید کام‌تون رو تلخه کلامم،
اینجا مردم فقط زندن، زندگی ندارن!
بچه‌های ما شبا سر رو گشنگی می‌ذارن.
ببخشید، وجدانای شما چه جوری می‌خوابن؟!

وقتی کلّ دنیا از مردمش حمایت می‌کرد،
دولت ما مسئول نبود، شکایت می‌کرد!
به معترضا، برچسبِ اغتشاش‌گر می‌زد،
به زندان کفایت می‌کرد؟ نه، جنایت می‌کرد!

بی‌شک ما رکورد زدیم، ما تنها کشوریم
که واکسن‌اش فرق داشت مرفّه و فقیر!
تو عصر علم، زن رو واسه زیباییش می‌زنیم،
با وِنِ پلیس می‌دزدیم، ناکجا می‌بریم!
سبد خرید خالی، تو سفره نفتم نداریم،
دنیا تو مریخ و ماه، ما توی قهقرااییم!
مُرده‌هایی که باید، تو فکر مرگ هم نباشیم،
چون پول سنگِ قبر و کفن و دفنم نداریم!
من آژیر خطر رو زدم تا گوشا بسوزه،
گرسنه‌هایی داریم که فرصت‌شون یه روزه...
اون لبِ مرگ رو بوسیده کجاست؟ کی می‌دونه؟
لااقل یکی بره، براش لالایی بخونه...

می‌ترسیم از سالِ بعد، از اجاره خونه،
از مدرسه‌هایی که وسّط بیابونه.
پرنده پر نمی‌زنه تا بی آب و دونه
این زندگی نُرمال یا بیمارمونه؟
جنس بی‌کیفیت اینجا، مثل طلا می‌مونه،
کارگر دو شیفت می‌دوئه، پراید فرار می‌کنه!
توی این چرخه‌ی فاسد، تلاش بی‌خوده
سیستم واسه یکی، یه میلیون رو فدا می‌کنه!

واسه ماله‌کشا که تو آمریکا مستِ فسادن،
برون‌ریزیِ عقده، تخلیه‌ی فاضلابن،
اینجا چپ و راست نداره، همه یه جناحن،
می‌گیم گیر باتلاقیم، می‌گن پی اصلاحن!
احیاناً چیزی هست که بهتون برُبُخوره؟
احیاناً فکر کردین شهروند برده‌تونه؟
مردم نون نخورن، نونِ شما چرب بمونه؟!
قربان گفتنم، دلیل گیجی سَرّتونه؟

تانکرای نفت، تو صف، تو راه رفت
لاله‌های سرخ، فرشِ دلارِ سبز؛
شهر پر از فقر، سوتِ صدای مرگ
مَسحورِ پول، روحِ رجالِ پست

بدون جناحیم، دنبالِ رهایی،
دستای گره به هم، زنجیرِ انسانی؛
بدون جناحیم دنبالِ رهایی
قدرتِ اتحاد، تقدیر خودِ ماییم!»

لینکِ موزیک‌ویدئوی «نُرمال» در یوتیوب:

<https://www.youtube.com/watch?v=p6LzsYdU81o>